

KAMU DİPLOMASİSİ VE STRATEJİK İLETİŞİM BAĞLAMINDA ERMENİ MESELESİNİN BİR ANALİZİ

Öz
İletişim çağını yaşadığımız global bir köy haline gelen günümüz dünyasında, diplomatik ilişkiler de geçmiş zamanlara göre çok boyutlu ve daha karmaşık bir hal almıştır. Bu yeni uluslararası ortamda, geleneksel/eski diplomasiğin bile çözemediği tarihi bir sorun olan Ermeni Meselesi gibi bazı kronik çok boyutlu siyasallaşmış sorunlarda da, bu çok boyutlu ve daha karmaşık iletişim süreçlerinde ne gibi pozisyon alınabilir sorusundan yola çıkılarak bu çalışma hazırlanmıştır. Ermeni Meselesi gibi çok boyutlu kemikleşmiş ve bağlamından koparılmış sorunlar için günümüzde artık devletlerin iç ve dış kamuoyları ile yürüttüğü çok farklı iletişim ağlarını içeren ilişkiler geliştirmesi ve kendileri lehine algı oluşturması daha çok önem kazanmıştır. Bu ilişkiler özellikle son yıllarda, kamu diplomasisi araçları ve stratejik iletişim yönetimi ile yapılmaktadır. Kamu diplomasisi; olayları veya olguları yalandan ve iftiradan ayırtmak, kara propagandadan arındırmak ve gerçeklerle imaj üretmek bakımından son derece önemlidir. Günümüzde devletler, kendi yarattıkları yumuşak ve akıllı güçleri sayesinde uluslararası arenada daha güçlü ve etkin konuma gelebilmektedirler. Bu bağlamda, kronik bir sorun haline gelen Ermeni Meselesi de bugün Türkiye için, özellikle dış kamuoyunda kritik bir noktada durmaktadır. Bu çalışmada Ermeni Meselesinin çözümüne ve doğru anlaşılmasına yönelik uygulanabilecek kamu diplomasisi faaliyetleri ve iletişim stratejileri konunun uzmanlarıyla yapılan mülakatlardan toplanan veriler betimlemeli analiz yöntemi ile incelenmiştir. Literatür taraması ve yarı yapılandırılmış mülakatlardan elde edilen veriler kapsamında kamu diplomasisi aracılığı ile Ermeni Meselesi'nin çözümüne yönelik tema ve alt temalar belirlenerek öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ermeni Meselesi, Kamu Diplomasisi, Algı Yönetimi, Stratejik İletişim, Yumuşak Güç.

ABSTRACT

In the globalizing today's world which has become a global village and live the communication era, diplomatic relations have also become more multi-dimensional and more complex than in the past. In this new international environment, this study has been prepared based on the question of what position it can take in these multidimensional and more complex communication processes in some chronic multidimensional politicized problems such as the Armenian Issue, which is a historical problem that even traditional / old diplomacy cannot solve. It has become more important for the multi-dimensionally ossified and disconnected problems such as the Armenian Issue, to develop relations that involve very different communication networks with the internal and external publics of the states and create a perception in their favor. These relationships have been made especially in recent years with public diplomacy tools and strategic communication management. Public diplomacy; It is extremely important to separate events or facts from lies and slander, to purify them from black propaganda and to produce images with facts. Nowadays, states can become stronger and more effective in the international arena thanks to their soft and smart powers created by them. In this context, the Armenian Issue has become a chronic problem for Turkey today, especially it stands at a critical point in international public opinion. In this study, the data collected from the interviews made with the experts of the subject and the public diplomacy activities and communication strategies that can be applied for the solution and correct understanding of the Armenian Issue were analyzed with the descriptive analysis method. Within the scope of the literature review and data obtained from semi-structured interviews, themes and sub-themes for the solution of the Armenian Issue were determined through public diplomacy and suggestions were presented.

Keywords: The Armenian Issue, Public Diplomacy, Perception Management, Strategic Communication, Soft Power.

Emel POYRAZ

Doç. Dr.

İLETİŞİM

emelpo@yahoo.com

Gizem AKSU CAN

Öğr. Gör.

İLETİŞİM

gizaksu@gmail.com

GİRİŞ

Ermeni Meselesi bugünlerde Türkiye için, özellikle dış kamuoyunda kritik bir noktada durmaktadır. Anadolu coğrafyasında yüzyıllarca bir arada barış ve huzur içinde yaşayan Türk/Müslüman ve Ermeni/Hristiyan halkları, 19.yüzyıla gelindiğinde emperyalist devletlerin küresel çıkarlarının ve oyunlarının adeta kurbanları olmuştur. Kapitalist sisteme ve sömürgeci yeni dünya düzenine geçemeyen Osmanlı Devleti, eski ihtişamlı günlerini geride bırakmış, bir yandan batılı devletlerin çok boyutlu saldırıları karşısında hayatta kalma mücadelesi verirken, diğer yandan reform süreciyle çağının çok gerisinde kalan toprak sistemini yenilemeye çalışmıştır (Genç, 2002:155). İmparatorluğun eski gücünü ve zenginliğini kaybetmesi beraberinde savaş meydanlarında topraklarını kaybetmesine ve giderek küçülmesine sebep olmuştur. Çağının çok gerisinde kalan, Avrupa'daki bilimsel ve iktisadi gelişmelere uyum sağlayamayan Osmanlı, kendi dinamiklerine uygun bir şekilde oluşturmuş olduğu devlet yönetim sisteminin zayıflamasıyla birlikte gerileme ve dağılma dönemine girmiştir. Bununla birlikte, Rusya'nın sıcak denizlere inme hedefi ve sömürgeci devletlerin yeni sömürge arayışları, Osmanlı Devleti'nin farklı etnik ve dini kökene sahip tebaaları ile olan ilişkilerini de etkilemiş ve çıkmaza sokmuştur. Batılı devletlerin, kilisenin ve terör çetelerinin Ermeni tebaasını, Osmanlı Devleti'ne karşı kışkırtmaları, Doğu vilayetlerinde Kürt çetecilerin faaliyetleri, savaş döneminin zorlu koşulları ile beraber Ermeni ayaklanmaları başa çıkılmaz bir hal almıştır. Bölgede giderek artan Ermeni terör faaliyetleri ve isyanlar karşısında devletin almış olduğu zorunlu tedbir ve müdahaleler bu durum karşısında yetersiz kalmıştır. Üstelik bu durum, batılı devletlerin Osmanlı İmparatorluğu'nun iç işlerine karışmasını ve müdahalesini de iyice arttırmıştır. Batı kamuoylarında da "Müslümanlar, Hristiyanları öldürüyor" kara propagandasıyla yaşanan bu trajik olayları Müslüman-Hristiyan kavgası zeminine çekilmiştir (Poyraz&Talipoğlu, 2014:7-8). Büyük Batılı Devletlerin, Ermeni çetelerinin, Müslüman ahaliye ve hatta kendilerine karşı gelen Ermenilere uyguladıkları katliam ve mezalimler, suikast ve ayaklanmalar bölgede barış ve huzuru ortadan kaldırmıştır. Neticede bölgede güvenliği sağlamak, Balkanlardaki facianın bir benzerinin Müslüman nüfusun yoğun olarak yaşadığı Anadolu coğrafyasında da benzer bir durumun yaşanmaması için o zamanki savaş şartlarında Osmanlı Devleti zorunlu tehcir kararı almak zorunda kalmıştır (Poyraz, 2010:157-173).

Maalesef tehcir sırasında ve sonrasında yaşanan trajik olaylar dağılma sürecinde olan Osmanlı Devleti'nden başlayarak Cumhuriyet'e kadar Türk tarihi aleyhine kullanılacak bir kara propaganda unsuruna dönüştürülmüştür. Tarihi süreçte ilk defa Berlin Antlaşması ile uluslararası bir boyuta taşınan Ermeni meselesi; yürütülen kara propaganda ve algı yönetimi sayesinde hem uluslararası arenada varlığını sürdürmüş hem de Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde Türkiye'nin aleyhine siyasi bir koz olarak kullanılmıştır. Türkiye 1970-1990 yılları arasında bir yandan ASALA'nın yürüttüğü Ermeni terör faaliyetleri ile mücadele ederken bir yandan da soykırım suçlamaları ile karşı karşıya kalmıştır. Bugün Avrupa Birliği üyesi olan Yunanistan, Belçika, Fransa, İsveç, İtalya, İsviçre, Slovakya, Hollanda, Polonya, Almanya, Litvanya, Avusturya, Bulgaristan ve Çek Cumhuriyeti tehcir olayını soykırım olarak tanımıştır. Avrupa Birliği'ne üye 28 ülkeden 15 ülkenin soykırımı tanınması, meselenin siyasi hale geldiğini ve soykırım kabulünün üyelikte koşul haline getirildiğini göstermiştir(Poyraz,2010:173-174).

Rutin geleneksel diplomatik ilişkiler ve temaslar bu sorunu çözmeye çalışsa da yetersiz kalmıştır. Geleneksel eski diplomasinin çözemediği, Ermeni lobi ve propaganda faaliyetleriyle tarihi gerçekliğinden koparılarak siyasi zeminlere taşınmış Ermeni Meselesi, tarihi trajik bir olay olmanın çok ötesine geçerek siyasallaşmıştır. Bu çalışmada, farklı çıkar grupları ve lobilerin elinde adeta bir kör düğüm haline gelmiş Ermeni Meselesinin, yeni yol ve yöntemlerle nasıl ele alabileceği üzerinde durulmuş, konunun uzmanlarıyla mülakatlar yapılmış, kamu diplomasisi aracılığı ile yeni çözüm yolları ve yöntemleri araştırılarak ilişkilerin nasıl düzeltilebileceği irdelenmiştir.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Kamu Diplomasisi ve Araçları

Uygarlık tarihi ve insanoğlunun tarihi yürüyüşünü Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında ele aldığımızda birey; açlık, susuzluk, barınma gibi temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra ait olma ve sevgi, saygınlık gibi ihtiyaçlarını karşılayarak daha üst basamaktaki kendini gerçekleştirme ihtiyacına yönelmektedir. Böylece birey, somut ihtiyaçlarının ardından soyut ihtiyaçlarını da karşılamış ve bu çerçevede toplu halde yaşamaya başlamıştır. Toplulukların artması kabileleri oluşturmuş, kabilelerle beraber ırkların farklılaşması ortaya çıkmış ve insan, içinde taşıdığı üstünlük kurma güdüsü ile büyük mücadelelere girişmiştir. (Tuncer, 2009:27).

Zaman içerisinde bu üstünlük kurma mücadelesi farklılaşmıştır. İlkel aletlerle başlayan savaşlar silahlarla gelişmiş, silahın gelişmesi ile artan sıcak savaşlarda zamanla yerini soğuk savaşlara bırakmıştır.

İnsanlar, düşmanları karşısında mücadeleleri ve savaşları kazanmak için yıllar içerisinde farklı taktik ve değişik teknikler geliştirmiştir. Bu taktiklerden günümüzde etkin olarak kullanılan biri de kamuoyunu etki altına alarak savaşı kazanmak olmuştur. Bu etkiyi yaratırken kendi çıkarları doğrultusunda diğer toplumların gönüllü desteğini almak amaçlanmıştır (Karadağ, 2016:10-11).

Yabancı toplumları etkileme söz konusu olduğunda propaganda, psikolojik savaş, algı yönetimi gibi birçok etkili yöntem geliştirilmiştir. Ancak 2000'li yıllara gelindiğinde tanımlar farklılaşmış ve kamuyu kandırmaya yönelik propaganda gibi faaliyetler önemini yitirmiş ve tepki çeker hale gelmiştir. Bu durumda yalandan uzak, gerçeklere yakın ve kamularla doğrudan ilişkili "kamu diplomasisi" faaliyetleri etkin hale gelmiştir. Kamu Diplomasisi kavramı ilk kez Edmund Gullion tarafından 1965 yılında kullanılarak literatüre kazandırılmıştır (Sancar, 2014:79). Kamu diplomasisi faaliyetlerinin sadece yabancı ülkelerin halkına karşı yapılmadığını söyleyen Nye, kamu diplomasisini; kendi halkına, sivil toplum kuruluşlarına karşı da yapıldığının altını çizip devletin haricinde bireysel görüşleri de ortaya koyarak yapılan tüm faaliyetler olarak tanımlamıştır (Nye, 2017:153-154). Farklı uygulamalarıyla birçok tanımdan yola çıkarsak kamu diplomasisini; bir ülkenin, yabancı ülkelerle yürüttüğü diplomatik faaliyetlerinin yanında o ülkenin sivil toplum kurumları, halkı, şirketleri vb. çok çeşitli kuruluşlarını da olumlu yönde kendi ülkesi lehine etkileme çabalarıdır (Karadağ, 2016:24-25). Literatürdeki tanımlara bakıldığında kamu diplomasinin, kandırma ve yönlendirme amaçlı yapılan propandanın her türünden farklı olduğu anlaşılmaktadır. Kamu diplomasisi faaliyetleri iki ana çerçevede toplanmıştır. Birincisi "devletten halka" ikincisi "halktan halka" olarak yapılan

faaliyetlerdir. Devletten halka doğru yapılanlar; yürütülmekte olan ve icra edilen politikaları, faaliyetleri, açılımları resmi kanallar ve araçlar aracılığı ile uluslararası kamuya iletmektir. Diğer taraftan halktan halka yapılan kamu diplomasisi faaliyetlerinde ise; devreye basın, sivil toplum kuruluşları, dernekler, eşik bekçileri gibi devlet dışında kalan kişi ve kuruluşlar girmiştir (Yılmaz, 2012:224).

Burada kamuoyundan kasıt dışarıda yoldan geçen herhangi bir insan değil, karar verenler üzerinde etki gücüne sahip dış politika ile ilgili kişiler anlaşılmalıdır. Bu güce sahip kişilere turizmden sosyal ve kültürel faaliyet alanlarına kadar destek vermeye, yayın kuruluşlarında sıklıkla yer verilerek görünürlüğü arttırmaya kadar bir dizi sistemik ve organize uygulamaları içermektedir. Ayrıca, bazı durumlar için araştırma imkanları sağlanması gibi geniş olanaklar verilmesi de gerekmektedir (Efegil, <https://www.kamudiplomasisi.org/>, 2018).

Kamu diplomasisi araçlarına geçmeden önce kamu diplomasi ile yakından ilgili olan ve bazı durumlarda kamu diplomasisini besleyen kavramlara değinmek oldukça önemlidir. Bu çalışmada bu kavramlardan “yumuşak güç” ve “akıllı güç” kavramlarına değinilmiştir.

Yumuşak güce örnek olarak liderlik vasıfları verilebilir; bir lider güç ve otoriteye başvurmadan, çalışanlarını davranışlarıyla etkileyebilir ve çalışanlarına örnek olabilir bu durumda yumuşak gücü kullanarak onları ikna etme, cezbedebilme ve etkileyebilme yöntemini kullanmıştır (Nye, 2017:25). Böylelikle hem etkin hem uzun vadeli imaj sağlamıştır. İlk kez 1990’da yumuşak güç (Soft Power) kavramını kullanan Nye, ABD’nin herhangi bir sert güç kullanmadan etkileme ve cezbetme gücünü tarif etmiştir. Devletlerin yumuşak gücünü kullanması sert gücünü kullanmasından daha zor olmuştur. Burada en önemli neden yumuşak gücü kullanmada yalnız devletin değil, cezbetmeye çalıştıkları kitlenin de rolünün olmasıdır.

Kamu diplomasisi ile yakından ilgili bir diğer anahtar kelime olan “akıllı güç”, Nye ve Armitage tarafından ilk defa 1990 yılında bahsedilen bir kavramdır. Burada yumuşak gücü kullanacak aktörün, önceden planlanan uyumlu ve ölçülü davranışlarda bulunması ve stratejik davranması kastedilmiştir (Yılmaz, 2012:48). Akıllı gücü kullanacak aktör başarıyı hedef alır ve temel hedefi için ufak hedefleri kolaylıkla gözden çıkarabilir, diğerleri ile ilişki kurarak pozitif yönlendirme için tüm olanaklarını kullanabilir (Sağlam, <https://insamer.com/>, 2018). Bu iki güç doğru kullanıldığında kamu diplomasisine oldukça büyük katkı sağlanmaktadır.

Kültür ve kültürel araçlar, eğitim araçları ve değişim programları, sosyal araçlar ve STK’lar, dini ve askeri unsurlar kamu diplomasinin uygulama alanındaki en önemli kollarıdır. Kültür toplumların yaşam tarzlarını ifade etmektedir. Türk Dil Kurumu’nun sözlüğünde Kültür; “tarihsel, toplumsal gelişme süreci içerisinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların tamamı” (TDK, <https://sozluk.gov.tr/>, 2019) olarak tanımlanmıştır. Bir toplum üzerinde etki oluşturmak istiyorsanız ilk olarak o ülkenin kültürünü kavramalı ve öğrenmelisiniz. Bu yüzden kamu diplomasisi uygulamasında toplumları etkilemede kültürel araçlar öncelikli bir öneme sahiptir (Karadağ, 2016:90). Bu kültürel araçlar, radyo, televizyon, sinema, müzik, dil ve turizm olarak sıralanabilir. Bu bağlamda çalışmalar, hem kamuoyunda olumlu sonuçlar vermekte hem de ülke tanınırlığını arttırmaktadır.

Bu araçlardan görsel medya ayağında en çok diziler ve filmler önemli roller üstlenmektedir. Çünkü bugün bir ülkede yayınlanan bir dizi, dijital platformlar sayesinde

dünyanın öbür ucuna kolayca ulaşabilmekte ve hatırı sayılır bir hayran kitlesine sahip olabilmektedir. Kurgusal olarak hazırlanan bu yapımlar, istenilen ve arzu edilen içeriklerle bezenildiğinde kitleyi kolaylıkla manipüle edebilme gücüne de sahiptir. Bu içerikler kitleleri harekete geçirmekte adeta bir propaganda veya siyasal iletişim aracı olarak kullanılabilirdiği gibi kamu diplomasisi aracı olarak da kullanılabilir (Kavoğlu, 2018:120).

Son yıllarda Türkiye'deki dizi ve film sektörü, Türkiye'nin adeta dışarıya açılan bir yüzü noktasına gelmiştir. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü sitesinde 2014 verilerine göre Türkiye'de üretilen yetmişten fazla dizi-film yetmiş beşten fazla ülkeye ihraç edilmiştir.

Dil unsuru da bugün önemli bir kültür aracıdır. “Kamu diplomasisinin amacı siyasal sınırların ötesinde etki yaratmaya çalışmak olduğu için aynı dili konuşmanın kültürel alandaki uygulama araçlarından birisi de yabancı dil eğitimi ve öğretimidir” (Karadağ, 2016:93).

Kamu diplomasisinin bir diğer aracı; eğitim araçları ve değişim programlarıdır. Üniversiteler arası öğrenci ve akademisyen değişimleri ile ülkenin kültürel yapısı, toplumsal yaşayış tarzları yakından incelenebilmektedir. Böylece kültür ve medeniyetle ülke duyulan sempatiyi arttırmakta ve ülke imajını olumlu yönde etkileyebilmektedir (Karadağ, 2016:96-97). Türkiye, Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı aracılığı ile bu alanda oldukça önemli faaliyetler göstermiştir.

Sosyal araçlar ve STK'lar da, kamu diplomasisi faaliyetlerinde öne çıkan önemli araçlardır. Devletin resmi kanallarının dışında kalan STK'lar özellikle afet dönemlerinde yaptıkları destek ve yardım çalışmaları ile önemli bir yer tutmuştur. Bu dış yardımlar ülke menfaatleri ve ekonomik menfaatten öte daha da önemlisi insani koşullar göz önünde bulundurularak yapılmıştır (Kalaycı & Koca, 2015:182,183).

Diğer taraftan spor faaliyetleri de kitleler için eğlenceli vakit geçirmenin ötesinde anlamlar ve içerikler taşımaktadır. Spor faaliyetleri ülkelere sosyal ve ekonomik alanda ciddi katkılar sağlayan araçlardır. Farklı spor dallarına artan ilgi ile spor faaliyetleri adeta ülkelerin marka yüzleri olmuştur (Karadağ, 2016:100).

Yalnız spor faaliyetleri ve müsabakalar değil, sporcularda ülkelerin marka yüzleri olmakta ve ülke tanıtımlarında önemli katkıları bulunmuştur. Bu da sosyal ve kültürel aktivitelerin kamu diplomasisine katkısını göstermiştir. Türkiye'de de spor faaliyetlerinde kazanılan başarılar, sporcu transferleri sosyal anlamda olduğu gibi, AFAD ve Kızılay gibi kuruluşlar da STK bazında kamu diplomasisinin etkili araçları haline gelmiştir.

Bir diğer kamu diplomasi aracı olarak dini araçlara bakıldığında; tarihsel süreçte din unsurunun da oldukça etkili bir diplomasi aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Din unsuru; ülkeler arasında çatışmalara sebep verdiği gibi, ülkelerin siyasal ve stratejik çıkarları için de kullanılmıştır (Sancar, 2014:178-179). Din, ayrışmalara sebep olduğu kadar, birleşmeyi de sağlayabilmiştir. İnanç hem bireyin hayatında, hem de siyasal ortamda oldukça önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmıştır. Kamu diplomasisinde de toplumları veya bireyleri etkilemek, yönetmek veya yönlendirmek için din ve inanç sistemleri gibi unsurlar, oldukça ikna edici araçlar olarak kullanılmıştır. Özellikle aktör konumunda olanlarda, iyi planlanmış, programlanmış ve organize edilmiş çalışmalarla dini duygular ve inançlara yönelik çalışmalar yapılmıştır.

Türkiye için de dini diplomasisinin dış ilişkilerdeki etkisi önemlidir. Yürütülen faaliyetlerde yalnız devletin değil STK'lar, dini grup ve kişilerin de etkisi oldukça yüksek olmuştur (Özkan, 2015:133,135). Türkiye'de dini diplomasi çalışmalarını yürüten ku-

rum Diyanet İşleri Başkanlığı'dır. Başkanlığın bünyesinde, kendisine bağlı olarak Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü altında “Yurt Dışı Türkler Daire Başkanlığı”, “Avrasya Ülkeleri Daire Başkanlığı”, “Yurt Dışı Eğitim ve Rehberlik Daire Başkanlığı”, “Müslüman Ülke ve Topluluklar Daire Başkanlığı”, “Yurtdışı Sosyal Kültürel İçerikli Din Hizmetleri Daire Başkanlığı” gibi alt birimler hizmet vermektedir. Bu bağlamda Türkiye; hem yurtdışındaki dindaşlarına hizmet sağlamakta, hem de İslam dünyasını bir araya getiren organizasyonlar yürütmektedir. Ayrıca yalnız Müslümanlara yönelik değil tüm dinler ve inançlara yönelik olarak ta çalışmalar ve faaliyetler yürütülmektedir (<https://www.diyamet.gov.tr/tr-TR>, 2018).

1.2. Kamu Diplomasisi Uygulamasında Halkla İlişkiler ve Stratejik İletişim

“Stratejik iletişim” genel anlamda planlanarak yapılan iletişim faaliyetlerini tanımlamak için kullanılmıştır (Çayırılı, 2013:6). Stratejik iletişim yönetiminde temel olarak halkla ilişkiler, reklamcılık ve pazarlama iletişimi ortak bir noktada birleştirilmiştir. Stratejik iletişim yalnızca kar amaçlı işletmeler tarafından değil, aynı zamanda devletler tarafından da bir sorunun çözümünde, amaç ve hedeflerin belirlenmesinde kullanılabilir (Smith, 2017:4). Stratejik iletişimde muhakkak belirli bir amaç ve plan oluşturulmakta, bu plan dahilinde alternatifler belirlenmeli ve alınan kararların doğruluğu saptanmalıdır (Çayırılı, 2013:6).

Stratejik iletişim yönetiminin amacına bakıldığında halkla ilişkilerin amacı ile aynı olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda stratejik iletişim, halkla ilişkiler için alternatif bir isim olarak düşünülmektedir. Siyasi iletişim, kamuoyu ilişkileri, sorun yönetimi, kriz yönetimi, risk iletişimi, itibar yönetimi, uluslararası ilişkiler ve diplomasi gibi alanlar stratejik iletişimde de kullanılmaktadır (Botan, 1997:189).

Halkla ilişkiler ve stratejik iletişim; hem ülkeler arası diyalogu ve iletişimi geliştirmesi hem de kamu diplomasisinin uygulanabilirliği ve etkisi açısından yol gösterici bir misyon üstlenmiştir. İnsanın insanla karşılaştığı her yerde iletişim vardır. İnsan, toplum ve kitleden bahsettiğimiz her yerde kitle iletişiminden de bahsetmemiz gerekir. Kitle iletişiminde kaynak, bir kişiye değil büyük bir kitleye hitap etmiştir. Nitekim; “buna kurumlaşmış kişilik dememiz daha aydınlatıcı olacaktır. Bu kurumlaşmış kişilik, muhabirleri, redaktörleri, sermaye terkihi, bu sermaye terkihinin sağladığı toplumun belirli kesimleri ile olan bağlar ve yakınlıklar, kullanılan teknolojinin düzeyi, kurumun kendi içindeki meslek etiğinin ve tecimleşmenin derecesiyle oluşur” (Oskay, 2005:12).

Ülkeler kendilerini diğer ülke kamusuna anlatmak için iletişim faaliyetlerine daha da önem vermiş ve halkla ilişkiler faaliyetleri ile beraber kamu diplomasisi kurumlarını öne çıkarmıştır. Kamu diplomasisi aracılığıyla ülke imajını yenilemek, hatta ülke hakkındaki olumsuz düşünceleri ve algıları ortadan kaldırmak mümkün hale gelmiştir. Böylece, önyargılar ortadan kaldırılabilmiş ve kitleleri yanlış yönlendirmenin önüne geçilebilmiştir. Bu durumda halkla ilişkiler ve tanıtım faaliyetleri, kamu diplomasisinde de kullanılabilir (Yılmaz, 2012:242,243). İster özel kuruluş veya sivil toplum kuruluşu, ister kamu kuruluşu olsun; sürdürülebilirliği ve başarıları, çevresiyle kurduğu olumlu ve etkili ilişkilere bağlıdır. Bu ilişkiyi de; karşılıklı anlayış, dürüstlük ve etikle olumlu sonuçlar elde etmek için yürütmek ve etkili olmak esas teşkil etmektedir (Kazancı, 2016:253).

1.3. Türk-Ermeni İlişkileri

Tarihi kaynaklar incelendiğinde; Ermeni ismine ilk kez, Pers Kralının kitabelerinde, M.Ö. 6 Yüzyılda rastlanmaktadır. Kendilerini “Haikhler” diye tanımlayan bu millete Ermeni isminin de Pers Kralı tarafından verildiği bilinmektedir. Ermeniler Anadolu bölgesine gelmeden 1600 yıl önce, Doğu Anadolu bölgesi “Armenia” olarak adlandırılmıştır. Bu bölgeye daha sonra yerleşen Ermeniler, daha önce Anadolu bölgesinde oturmuş olan Urartular ile akrabalık bağlarının bulunduğunu sebep göstererek bölgenin gerçek sahibi olduklarını iddia etmişlerdir. Fakat dil kökenleri incelendiğinde Urartuların Asya kökenli bir dil kullandığı, Ermenilerin ise Hint-Avrupa kökenli bir dil kullandıkları görülmüştür. Pers Kralının egemenliğine girerek Van gölünün çevresine yerleştirilen Ermenilerin Anadolu’ya girişi VI. Yüzyıl iken Türklerin Anadolu’daki varlığına M.Ö. III. Yüzyıla rastlanmıştır (Memiş, 2005:1-7).

Türkler ve Ermenilerin ilk ilişkisi ise Çağrı Bey dönemine denk gelmektedir. Büyük Selçuklu Devleti’nin, 1071 yılında Malazgirt’te Bizans İmparatorluğunu yenmesiyle Anadolu’ya Türk göçü başlamıştır. Bu esnada Ermeniler, Bizans’ı terk ederek Çukurova bölgesinde yine Bizans’a bağlı bir prenslik kurmuştur. Bu tarihe kadar Ermenilerin bağımsız bir şekilde varlığını gösterdikleri görülmemiştir. Sırasıyla Romalıların, Bizanslıların, Selçukluların ve Osmanlı Devleti’nin himayesinde yaşamışlar ve Türk Devletlerinin himayesindeyken dini inanç ve faaliyetlerine müdahalede bulunulmamıştır (Halaçoğlu, 2007:11,15).

Osmanlı Devleti tebaasının büyük çoğunluğu Müslüman Türklerden oluşmasına rağmen farklı dini inançların farklı mezheplerine bağlı tebaası da uzunca yıllar imparatorluk himayesinde refah dolu bir yaşam sürmüştür.

Sanayi Devrimi sonucu güçlenen Avrupalı sömürgeci devletlerin yayılcı ve emperyalist politikaları ardından gelen Fransız İhtilali ile ortaya çıkan milliyetçilik akımı, Osmanlı Devleti’nin gayrimüslim tebaaları ile olan ilişkilerini de etkilemiş ve gayrimüslim tebaada bağımsızlık fikrinin yayılmasına neden olmuştur (Poyraz, (<http://turksandarmanians.marmara.edu.tr/tr/>, 2010).

Ermeni tebaanın Osmanlı Devlet’ine karşı ayaklanmaları ve isyanları imparatorluğun zayıflama dönemi ile başlamıştır. Olayın uluslararası boyut kazanması ise 93 harbi olarak bilinen Osmanlı-Rus Savaşı ile olmuştur. Osmanlı Devleti’nin bu savaşı kaybetmesinin ardından Ayastefanos Antlaşması imzalanmış ancak bu antlaşmaya İngiltere başta olmak üzere diğer sömürgeci devletler karşı çıkmışlardır. Ayastefanos Antlaşması yürürlüğe girmeden İngiltere’nin öncülüğü ile Berlin Antlaşması imzalanmıştı. Sonuç olarak, Berlin Antlaşması ile beraber Ermeni meselesi ilk defa milletler arası bir sorun haline gelerek diğer devletlerinde müdahale ve yönlendirmesine açık hale gelmiştir.

Berlin Antlaşması ile başlayan süreçte; bağımsızlıklarının ilan edileceğini düşünen Ermeniler, bu hedeflerine antlaşma ile başta ulaşamayınca, 19.yüzyılın son yarısında Batılı devletlerin ve Çarlık Rusya’sının himaye ve kışkırtmalarıyla Balkan halklarının yaptığı gibi, terör yoluyla ulaşmayı hedefleyerek örgütler ve çeteler kurmuştur. Böylece, Anadolu ve İstanbul’da birçok isyan ve terör faaliyetlerine girişmiştir (Engin, 2015:205).

Birinci Dünya Savaşı’nda tebaası oldukları Osmanlı Devleti’nin seferberlik ilanına katılmayan Ermenilerden bazıları, Rusya’ya kaçarak orada çetelerin başına geçmiş ve savaşa Rusların yanında katılmışlardı. Bölgeyi yakından bilen bu çeteciler, Rus ordusunun içinde aktif rol oynamış ve savaş esnasında özellikle doğu vilayetlerini basarak Müslüman halka karşı katliamlar gerçekleştirmiştir. Osmanlı Devleti cephede savaşırken

Ermeniler 15 Nisan'da Van'da yeni bir ayaklanma daha başlatmıştır. Bu ayaklanmanın ele başları 24 Nisan'da İstanbul'da tutuklanmıştır. Bugün, birçok Avrupa ülkesi ve hatta bazı Müslüman ülkelerin, soykırım olarak kabul ve iddia ettiği tehcir süreci bu ayaklanma sonucu gerçekleştirilen sürgünlerle başlamıştır.

Cumhuriyetin ilanından sonra ise bazı Ermeniler; Türkiye Cumhuriyeti'ne ve devlete bağlılığını gösterirken, yurt dışına giden ve oralarda yerleşerek lobiler kuran diaspora Ermenileri, Ermenistan'a hiçbir zaman dönmemiş ve Türkiye aleyhine propaganda ve karalama faaliyetlerine devam etmişlerdir. Hatta 1924-1927 yılları arasında Atatürk'e çeşitli suikast girişimleri hazırlamışlardır. Yakalanıp idam cezasına çarptırılan elebaşları ise, Türkiye'de yaşayan Ermeniler tarafından kınanmış ve büyük bir tepki çekmiştir.

Osmanlı Devleti ile başlayan Ermeni terörü ve propagandası kademeli olarak ilerlemiş, Cumhuriyetin ilanından sonra da Büyük Ermenistan projeleri, sıklıkla duyulmuş ve 1945 yılında Stalin, Ermeni Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri adına Türkiye'den Kars ve Ardahan illerini talep etmiş ancak bu isteği Türkiye kesin olarak ret etmiştir (Özdağ, 2016:125).

Cumhuriyet tarihinde Ermeni meselesinin önemli tarihlerinden biri de 1915'in 50. yılı bahane edilerek 1965 yılında Erivan'da gerçekleştirilen gösterilerdir. Bu tarih itibarıyla birçok yerde anıtlar dikilmeye başlanmış ve tehcirin soykırım olarak kabul edilmesine yönelik propaganda faaliyetleri giderek artmıştır. (<http://turksandarmenians.marmara.edu.tr/tr/>, 2018).

Ermeni propaganda faaliyetleri 1970 yılına gelindiğinde tıkanmış ve süreç tekrar başta ASALA olmak üzere geleneksel Ermeni terör faaliyetlerine doğru evrilmiştir. İlk olarak Taşnak Partisi, Ermeni Katliamı Adalet Komandoları örgütünü kurarak harekete geçmiş, ve bu tarihten itibaren sayıları tam ve net olarak bilinmese de en önemlileri ASALA olmakla birlikte birçok terör örgütü kurulmuştu. Terörle silahlı propagandası yapılan Ermeni soykırımını iddialarının, 1972-1995 yılları arasında Türkiye ve özellikle yabancı ülkelerin başkentlerindeki Türk büyükelçilikleri ve konsoloslukları basılmış, birçok suikast gerçekleştirilmiş 40 Türk diplomat ve yakınları şehit edilmiş ve birçok insan katledilmiştir (Özdağ, 2016:136-137).

Dış politika ve Avrupa Birliği'nde Ermeni meselesi her dönemde kilit bir noktada olmuş hatta Avrupa Birliği'ne üyelik koşulunda soykırımı kabul etmek neredeyse bir ön şart haline getirilmiştir. Fransa Almanya, İngiltere gibi ülkeler de soykırım meselesini sık sık meclislerine taşımışlar ve Türkiye'ye karşı siyasi bir baskı unsuru olarak kullanmışlardır.

Avrupa Parlamentosu, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğindeki en büyük engelini Ermeni Soykırımını kabul etmemesi olduğunu uluslararası arenada çok fazla dile getirmiş, belli bir kamuoyu oluşturmuş ve bu yönde kararlar almaya teşvik etmiştir. (Poyraz, <http://turksandarmenians.marmara.edu.tr/tr/>, 2017).

Türkiye AB'ye ilk başvurusunu Turgut Özal döneminde 1987 yılının Nisan ayında yapmış ve ilk olumsuz cevabı AP'den almıştır. AP "Ermeni Sorununun Siyasi Çözümü Üzerine Karar" başlığında bir karar alarak, soykırım kabulünü ön koşul haline getirmiştir.

"18 Haziran 1987 tarihli Ermeni soykırımını tanıyan Avrupa Parlamentosu kararı ve daha sonra bu karara atıf yapılarak alınan kararlar da bunun rotasını çizmekte ve işlerini kolaylaştırmaktadır. Avrupa Parlamentosu'nun aldığı kararlar sayesinde Ermeni İddiaları, Türkiye'nin uluslararası ilişkilerinde siyasi bir baskı unsuruna dönüşmüş ve bazı ülkelerin Türkiye'ye karşı kullandıkları bir araç haline gelmiş bulunmaktadır" (Poyraz,

<http://turksandarmeniens.marmara.edu.tr/tr/>, 2017).

Avrupa Birliği'ne üye olan 28 ülkenin 15'inin çeşitli yıllarda Türkiye aleyhine soykırımı kabul ettikleri düşünüldüğünde Ermeni meselesinin tarihi bir olay olmanın çok ötesine geçerek siyasallaşmış ve siyasal bir mesele olduğu kolaylıkla anlaşılmaktadır.

2. ÇALIŞMANIN METODOLOJİSİ

Araştırma kapsamında literatür tarama, betimleyici analiz, nitel araştırma yöntemi seçilmiştir. Buradaki sebep problemin detaylı bir şekilde incelenebilmesini sağlamak, oldukça karmaşık olan bir sorunu detaylı bir şekilde analiz edebilmektir. Bu kapsamda, konu hakkında araştırmaları olan uzman kişilerin soruna bakış açısını anlamak, soruna çözüm önerisi geliştirmek ve araştırmaya bilimsel katkı sağlaması açısından oldukça önemlidir (Bal, 2016:141-149). Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak mülakat yöntemi tercih edilmiş ve desen olarak durum çalışması yöntemi uygulanmıştır. Mülakat yönteminde sorular, yarı yapılandırılmış olarak hazırlanmıştır.

Katılımcılara aşağıda yer alan sorular yöneltilmiştir.

1. Türk- Ermeni ilişkilerinde meseleyi etkileyen dış etkenler var mıdır? Bu etkenleri önleyebilecek yaklaşımlar nelerdir?
2. Sorunun çözümünde Türkiye'nin geleneksel diplomasi dışında yapabileceği faaliyetler ve nelerdir? Meselenin çözümü için hangi aktörler kullanılabilir?
3. Meselenin çözümü diaspora ile mi yoksa halk ile mi mümkündür?

Mülakata geçerli yanıtlar alabilmek ve yorumlayabilmek adına, Ermeni meselesi ve kamu diplomasisi üzerine çalışmaları olan öğretim üyeleri ile görüşülmüştür. Seçilen uzmanlar, alanları ile ilgili yaptıkları yayın, programlara göre belirlenmiştir.

Kişi	Unvan	Bölüm	Görüşmeye teşkil eden çalışma alanı
K1	Doktor Öğretim Üyesi	Halkla İlişkiler	Kamu diplomasisi, siyasal iletişim, itibar yönetimi
K2	Profesör Doktor	Tarih	II. Abdülhamit ve Dış Politika (Osmanlı'nın Son Dönemi Türk Ermeni İlişkileri)
K3	Doktor Öğretim Üyesi/Emekli Albay	Hukuk	Terörle Mücadele, Türk Tarihinde Ermeniler

Yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ile toplanan veriler analiz edilirken tema ve alt temalar belirlenmiştir. Temalar betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu analiz yönteminde, elde edilen veriler, önceden belirlenen temalara göre özetlenerek yorumlanmıştır, araştırmaya katılanların görüşlerini çarpıcı şekilde aktarabilmek için alıntılara sık sık yer verilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2000: s. 243). Bu çalışma kapsamında da önce nedenler belirlenmiş, sonra kamu diplomasisi aracılığı ile Ermeni Meselesi'nin çözümüne yönelik tema ve alt temalar belirlenerek öneriler sunulmuştur.

Ermeni Meselesinin Nedenleri

Ana Neden	Alt Nedenler
Dış Faktörler	Batılı Ülkeler Komşu Ülkeler AB Süreci

3. BULGULAR

Mülakat gerçekleştirilen katılımcılara, meselenin dış faktöre bağlı nedenleri sorulduğunda; literatür kısmında örtüşecek şekilde, AB'ye üyelik, komşu ülkelerle yürütülen ilişkiler ve batılı ülkelerin olaya taraflı bakışını sıralamışlardır.

K1

“15 Nisan 2005 tarihinde dönemin Başbakanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan, Ermenistan Devlet Başkanı Robert Koçaryan’a gönderilen ve 1915 olaylarının incelenmesi için bir komisyon kurulmasını öneren mektupla başlayan ve dönemin Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün 2008 yılında Türkiye-Ermenistan futbol maçını izlemek için Ermenistan’a, Ermenistan Cumhurbaşkanı Serj Sarkisyan’ın da maçın rövanşı için Bursa’ya ziyareti gibi resmi olmanın ötesinde, sembolik anlamları da olan ziyaretleriyle zirveye ulaşmıştır. Aynı dönemde İsviçre’nin arabuluculuğunda yürütülen normalleşme çalışmaları, 22 Nisan 2009’da kamuoyuna duyurulmuş; 10 Ekim 2009’da ise Zürih şehrinde Diplomatik İlişkilerin Tesisi Protokolü ile İkili İlişkilerin Geliştirilmesi Protokolü imzalanarak sürece resmîyet kazandırılmıştır. Fakat parlamento onayı gibi yasal prosedürler yerine getirilmeyerek süreç önce akamete uğratılmış, akabinde de gündemden düşürülmüştür. Burada Ermeni tarafının içeride ultra milliyetçileri ama özellikle de diaspora Ermenilerini ikna edememesinin önemli bir rolü olduğu ifade edilebilir. Türkiye açısından da Azerbaycan’la ilişkilerde yaratacağı tahribat düşünüldüğünde iktisadi, siyasi ve sosyal alanda kâr/zarar dengelerinde Ermenistan’la ilişkileri Azerbaycan’a rağmen düzeltme arayışının marjinal faydasının düşük olacağı değerlendirilmiş olabilir.”

K2

“...Haçlı zihniyeti bir türlü sona ermedi Hristiyan Rusya’nın yine bir Hristiyan olan Polonya’ya yaptıkları eziyeti zulümü görmeyen başta İngiltere, Fransa ve ABD olmak üzere Avrupa Devletlerini Müslüman Türkiye’deki Ermenilerin koruyuculuğuna kalkışmaları ancak din faktörü ile açıklanabilir. Ayrıca misyonerlerin çalışmaları da iki toplumun arasını açmıştır.

...Ayrıca büyük devletlerin tutumu da, Ermenilerin Osmanlı Devleti’ne karşı kışkırtılmasında önemli rol oynamıştır. 1870’lerde batılı devletlerin politikasında Ermenilerin yeri yoktur. Batılı devletlerin Ermeniler için bir dosya tutmaları, bu tarihten sonra olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu karşısında, yüzyıllardır toprak kaybeden Avusturya, en ufak bir harekette toprak kazanabilmek umuduyla Rusya’nın yanında yer alıyordu. Rusya’nın Türkiye’ye karşı tutumu öteden beri belliydi”.

K3

“Zaten dış etkenler için çıkış noktası bugünde hala dış etkenler söz konusu. Olayın normalleşmesi de dış etkenle oluyor, büyüyüp gündeme gelmesi de, parlamentolarda soykırım olarak kararlar çıkarılması falan, bunlar hep dış etkindir. Büyük devletler, bu

işleri böyle yapar. Sadece büyük devlet olması da gerekmez. Bu işten çıkarı olan ülkeler bunu kullanacaktır. Baştan beri bunu yapıyorlar...”

Araştırma kapsamında çözüme yönelik tema ve alt temalar

TEMA	ALT TEMA
Diplomasi	Geleneksel Diplomasi Kamu Diplomasisi
İletişim- Bilgilendirme	Algı Yaratma Kamuoyu Yabancı Kamuoyu
Kültür Medya	Sinema Sanat Turizm

Katılımcılarla Ermeni meselesinin çözümünde diplomasinin rolü sorulduğunda; diplomatik ilişkilerin çıkmaza girmesiyle beraber çözümde halklar arasında kurulacak iletişim faaliyetlerinin faydalı olacağı belirtilmiştir

K1

“Türk-Ermeni ilişkileri tarihsel yüklerinin yanı sıra güncel reel politik riskler, dış faktörler, bölgesel dengeler ekseninde de kısa ve hatta orta vadede düzelebilir olmaktan uzaktır. Ermenistan’da yakın dönemde yapılan seçimlerle iktidarını perçinleyen Paşinyan hükümetinin Türkiye’yle ilişkileri normalleştirme söylemlerinin eyleme geçtiği takdirde, Ermenistan içerisindeki ultra milliyetçi gruplarda ve diasporada yaratacağı tepkinin yanı sıra çözümsüzlüğü çıkarına gören başta Rusya ve ABD gibi küresel güçler ile bölgesel güçlerin de desteğinden uzak olacağı mütalaa edilmelidir.

Diğer taraftan Türkiye’nin soydaş olmanın ötesinde jeopolitik bağlamda iktisadi ve siyasi açıdan önem addettiği ülkelerin başında gelen Azerbaycan’la Ermenistan arasındaki ilişkilerin normalleşme trendinden uzak ve hatta çatışmaya doğru evrildiği bir süreçte, Türkiye’nin Ermenistan’la ilişkilerinin devlet düzeyinde düzelmesi olası gözükmemektedir.”

K2

“Bu işin uzmanları yetişmedi maalesef. Birçok kişi var muhakkak bugün tarihçi olup da Ermeni meselesiyle ilgilenen ama hep kendi kamuoyumuza hitap ediyoruz. Yabancı dilde yayın yapmak lazım. O sağlınırsa çözüm unsurlarından biri olabilir.”

K3

“Ermeni halkı ile iyi ilişkiler kurarak geçmişte yaşanmış olayları tamamen savaş halinden meydana geldiği ve geçmişte yaşanan olayların tesirinin olduğu bugünkü Türk halkı ile ilişkilendirilmesinin söz konusu olmadığı, çeşitli yapılacak konferanslar neticesinde izah edilmesi gerektiği kanaatindeyim. İyi ilişki kurmak için ticari-kültürel il-

işkiler kurulmalıdır”

Mülakat gerçekleştirilen öğretim üyelerine iki millet arasındaki ilişkileri düzeltebilecek alternatif çözümler sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılar, Türk-Ermeni ilişkilerinde ilişkileri düzeltecek meseleyi çözüme kavuşturacak unsurların algı ve stratejik iletişim faaliyetleri olduğu vurgulamıştır. Bu noktada bir diğer alt tema olan sanat, turizm, sinema gibi ülke kültürüne ait unsurlar devreye girmiştir.

K1

“Türkiye, Ermenistan’ı tanıyan ilk ülkelerden biri olarak zaten geçmişe dayalı bir husumet beslemediğini göstermiş; Dağlık Karabağ’ın işgaline kadar da ilgili ülkeye yardımlarda da bulunmuştur. Fakat gelinen nokta itibarıyla Türk-Ermeni ilişkilerinde diplomatik kanalların işlerlik kazanması yakın vadede olası görülmemektedir. Bununla birlikte halklar arasında karşılıklı iyi niyet ekseninde ilişkilerin tesis edilmesi ve iyileştirmesi önem arz etmektedir.

Bu bağlamda Türkiye kamu, özel sektör ve sivil toplum örgütlerini içine alan çağdaş kamu diplomasisi yaklaşımları ekseninde geleceğe dönük adımlar atarak Ermeni halkında, özellikle de Ermeni kanaat önderlerinde olumsuz algıları azaltıp, mümkünse yok edecek, olumlu olanları ise pekiştirecek faaliyetleri koordine edebilmelidir. Bu noktada Türkiye’nin elinde efektif olarak kullanabileceği kaynaklar mevcuttur. 150 ülkeye ihracat yapan Türk dizileri başta olmak üzere medyanın bu konuda kullanılabilir bir araç olduğu ifade edilebilir. Bunun yanı sıra, sınırlar kapalı olsa da Ermenistan vatandaşlarının Gürcistan üzerinden Türkiye’ye geldikleri düşünüldüğünde turistik hareketliliğin de teşviki önemlidir. Özellikle Ermenistan vatandaşlarının Türkiye’de lisans ve lisansüstü eğitim görmeleri teşvik edilerek önyargıları kırıcı kültürel diplomasi faaliyetleri yürütülebilir.

Suriye iç savaşından kaçarak Türkiye’ye sığınanlar arasında Suriye Ermenilerinin bulunduğu ve Türkiye’nin onlara da şefkat elini gösterdiği; Ermenistan’ın Suriye’de kalan Ermeniler için yardım ulaştırma isteğine Türkiye’nin aracılık ettiği gibi insani diplomasi faaliyetleri de sosyal ve geleneksel medya platformları aracılığıyla Ermeni halkına duyurulmalıdır.”

K2

“Bu algı yaratma olayı çok önemli, eğer bu başarılabilirse; yüzde yüz herkesi ikna edebilir şekilde demiyorum ama dünya kamuoyu ile belirli bir noktaya getirilebilir. Algı yaratma odur. Algı yaratma yöntemleri de belli. Sosyal medya bunun içinde, televizyon ve sinema filmleri bunun içinde yer alır. Tüm bunları yapabilmek ve Türkiye bunu devlet olarak değil ama, devlet olarak yapınca ikna konusunda sıkıntılı olabiliyor, ama sivil toplum kuruluşlarına geri planda destek olarak en azından algı yaratma işi yapılabilir. Abdülhamid yapıyordu mesela önce sözünü ettiğim, gazetecileri ve elçileri ikna etmeye çalışıyor. Birçok gazeteciye maddi menfaat sağlıyordu mesela, Türkiye lehine yazılar yazmasını temin etmek için onlara maaş veriyordu. Türkiye ne yapabilir. Mesela hep düşünülmüştür ama bir türlü hayata geçirilememiştir. Çok büyük bir prodüksiyon, bir sinema filmi, bütün dünyanın ilgisini çekebilecek bir sinema filmi. Ve bu film, konusundan dolayı değil de, rol olacak oyuncularını ve onların oynadıkları için seyredilecek bir film olur ama; onun içine Türkiye kendi tezlerini yedirebilir. İşte tarihsel süreçte, Ermeni meselesini ele alacak öyle bir senaryo pek ala yapılabilir. Bunun bir maliyeti vardır. O maliyet göze alınıp ta tüm dünyada izlenebilecek bir film yapılabilirse. Bu insanlar üzerinde algı yaratmanın en önemli yöntemlerinden biridir. Bu yapılabilir mi buna karar

vermek lazım, maddi kaynak ayırmak lazım, sonrada uluslararası şöhret sahibi bir takım sanatçıları bu filmde oynatmak lazım. Belki de en iyi yapılacak şeylerden biri budur.”

K3

“Kültürel ilişkilerle, sinema filmleri yapılabilir, belgeseller yapılabilir, o bölgeye turizm acenteleri vasıtasıyla maliyeti fazla tutmayan 3-5 günlük paket programlar yapılabilir. Aynı şekilde o bölgeye de turlar düzenlenerek böyle paket programlarla gerek ülkemizdeki vatandaşların oraya gitmesi ve gerek Ermeni vatandaşların Türkiye’ye gelmesi sağlanabilir. Bu geziler, bu ülkeler arasındaki ilişkileri iyileştireceği kanaatindeyim. Kültür, sanat, sinema dalında isim yapmış kanaat önderi olabilecek aktör, müzik grupları, tiyatro adamları Türkiye’ye davet edilmeli. Etkinlikler yapılmalı, tüm dünya halkları bütün etkinliklere katılmalı. Profesör Justin McCarthy, Bernard Lewis ve Ezel-Krulşov bu gibi isimler geçmişte Türkiye’nin Ermeni sorunu konusunda herhangi bir kusurlu davranışının olmadığını yazmış oldukları eserlerle belirtmişlerdir. Ülkemizin en büyük sorunu yabancı dergilerde bu konularla ilgili yazılan makalelerde ki yanlışlığın takip edilerek ilgili dergi yönetimine bildirilmemesidir. Arşivlerdeki bilgilerle yabancı kamuoyuna yönelik, (akademik dil olmadan) kültürel dergilerde dikkat çekilebilecek yayınlar yapılabilir. Kendi kamuoyumuza yönelik çalışmalar ve yayınlar yapılmalıdır. Halka ulaşabilecek yayınlar yapılmalıdır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Güç kavramı; bilgi devrimi, ekonominin küreselleşmesi, tüm dünyanın değişmeye başlamasıyla beraber değişime uğramıştır. Tam bu noktada yumuşak güç ve akıllı güç kavramlarının ülke halkları üzerindeki etkisi artmış, kamuoyu önemli hale gelmiştir. Geçmişte devletler arası anlaşmazlıklar ve sorunlar yalnız devlet aktörlerini ilgilendirirken, günümüzde artık sistem değişmiş, anlaşmazlık ve sorun süreçlerini ülke halkları direkt gözleyebilir ve de sürece katılım sağlayabilir hale gelmiştir.

Kamu diplomasi faaliyetleri, sivil toplumu hedef almasıyla beraber diplomasi faaliyetlerinden ayrılmıştır (Sancar, 2014: s. 81) buda kamu diplomasisinin tüm bu süreci yönetmekte ve geliştirmekte ideal bir faaliyet olduğunu gözler önüne sermiştir.

Eğer bir ülkenin halkını etkilemek hedefindeyseniz, hedef kitlenin algısını iyi yönetilmeli ve halk kandırılarak değil bilimsel olarak ikna yolu ile yönlendirilmeli ve ülke imajı da bu yönde oluşturma çalışmalarına girilmelidir.

Günümüzde dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen bir olayı tüm dünya aynı anda takip edilmektedir ve sorunlar karşısında bir araya gelinebilmektedir. Bu durumda iletişim faaliyetleri de kamu diplomasisi uygulamaları giderek daha da önem kazanmaktadır. Bireyleri istediğimiz kadar yönlendirmeye çalışalım sonunda bizim tüm girişimlerimizi zihinsel bir süzgeçten geçirecektir. Bu zihinsel işlem, bireyin yalnız mevcut kayıtlarını değil, geriye dönük kayıtları ve ilerisi için hedefleri arasında uyumlu bir şekilde ortaya çıkarmaktadır (Anık, 2016: s. 20).

Olumlu bir ülke imajı oluşturmak, yabancı halkların gözünde tanınırlığını arttırdığı gibi uluslararası siyasi arenada da güçlü bir konuma gelmeyi sağlamaktadır.

Uzun yıllardır Türkiye’nin karşısına çıkartılan ve Avrupa Birliği’nin bir siyasi koz olarak sürekli öne sürdüğü ve soykırımla suçladığı görülmektedir. Ermeni Meselesi’nin zamanla çıkmaza girdiği aşıkarak olmakla beraber, soykırımı kabul eden ülkelere bakıldığında ve literatürde konunun uzmanları ile elde edilen bilimsel veriler incelendiğinde; dünya

kamuoyunda algının yeniden, yaşanan gerçekler üzerine oluşturulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu algı ancak, kamu diplomasisi faaliyetlerini halkla ilişkiler ve stratejik iletişim faaliyetleri çerçevesinde yürütülerek sağlanabilmektedir. Çünkü; “halkla ilişkiler; reklam ve propagandaya ihtiyaç duyulmadan, kamu ve kurum işbirliğini gerçekleştirmek suretiyle örgütsel hedeflere erişmeyi mümkün kılmaktadır” (Anık, 2016: s. 20).

Türkiye bugün uluslararası arenada kamu diplomasisi ve iletişim araçları ile halkla ilişkiler faaliyetlerini uygulayabileceği alt yapı ve donanıma sahip ülkelerden biridir. Meselenin çözümünde ve olumlu ilişkilerin yeniden inşa sürecinde bu alt yapı ve donanımı kullanmak son derece önemlidir.

Son olarak bu alt yapı ve donanımlar aracılığı ile katılımcıların uygulanmasını önerdiği faaliyetler maddeler şeklinde tekrardan özetlenmiştir.

- Yurt dışına ihraç edilen dizi-filmlerde Türk-Ermeni ilişkilerine yer verilip, geçmişte yaşanan olaylar tarihi şeffaflıkla anlatılabilir.
- Dünya'nın birçok yerinde aktif olarak çalışan STK'ların faaliyetleri dünya kamuoyuna duyurularak ülke imajına katkı sağlanabilir
- Turizm faaliyetleri desteklenebilir
- Tüm dünya tarafından tanınan ve kitleleri peşinden sürükleyebilen oyuncu, sporcu, yazar gibi kişilerle doğru mesajlar verilebilir.
- Sosyal medya gibi daha aktif ve sürekli yenilenen ortamlarda konu ile ilgili aydınlatıcı yayınlar yapılabilir.
- Kanaat önderi sayılabilecek kişiler ile bilimsel faaliyetler düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- ANIK, C. (2016). Siyasal İkna. Derin Yayınları: İstanbul.
- BAL, H. (2016). Nitel Araştırma Yöntem ve Teknikleri. İstanbul: Sentez.
- BOTAN, C. (1997). Ethics in Strategic Communications Campaigns: The Case for a New Approach to Public Relations. *The Journal of Business Communication* , 189.
- ÇAYIRLI, İ. (2013). Stratejik İletişim Yönetimi. İstanbul: Beta Yayınevi.
- EFEĞİL, E. (2018, 06 05). <http://kamudiplomasisi.org/>. <https://www.kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/94-tuerk-di-poltkasi-ve-kamu-dplomass> Erişim tarihi: 03.20.2018
- GENÇ, m.(2020), Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Ekonomi, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- ENGİN, V. (2015). Kurtlar Sofrasında Osmanlı. İstanbul: Yeditepe Yayınları.
- HALAÇOĞLU, Y. (2007). Ermeni Tehciri. İstanbul: Babıali Kültür Yayıncılığı.
- <http://turksandarmenians.marmara.edu.tr/tr/>. (2018, 09 10). <http://turksandarmenians.marmara.edu.tr/tr/kronoloji> Erişim tarihi: 03.05.2019
- KALAYCI, R., & KOCA, S. M. (2015). İnsani Yardımların Türkiye Dış Politikasında Artan Etkisi: AFAD Örneği.
- ŞAHİN, M. & ÇEVİK, S. (Dü) içinde, Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi (s. 155-185). Ankara: Nobel.
- KARADAĞ, H. (2016). Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Boyut Kamu Diplomasisi. Ankara: Nobel Yayınları.
- KAVOĞLU, S. (2018). Türk Kamu Diplomasisi Halkla İlişkiler Eksenli Model Arayışları. Konya: Eğitim Yayınevi.
- KAZANCI, M. (2016). Kamuda ve Özel Kuruluşlarda Halkla İlişkiler. Ankara: Turhan Kitabevi.
- MEMİŞ, E. (2005). Ermenilerin Kökeni ve Geçmişten Günümüze Türk-Ermeni İlişkileri. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, VII(1 (Ermeni Özel Sayısı)), 1-11.
- NYE, J. (2017). Yumuşak Güç. (R. İ. AYDIN, Çev.) Ankara: BB101.
- OSKAY, Ü. (2005). İletişimin ABC'si. İstanbul: Der Yayınları.
- ÖZDAĞ, Ü. (2016). Algı Yönetimi. Ankara: Kripto.
- ÖZKAN, M. (2015). Türk Dış Politikasında Din ve Dini Diplomasi. M. ŞAHİN, & S. ÇEVİK (Dü) içinde, Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi (s. 133-135). Ankara: Nobel.
- POYRAZ, E. (2011) .“Tarihi Boyutuyla Avrupa Parlamentosu Ekseninde Ermeni Sorunu” Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, *The Journal for South-Eastern European Studies*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, sayı:17, yıl:2010, ss. 157-201.
- POYRAZ, E. & Talipoğlu,(2014). “Ermeni Meselesi Bağlamında Misyoner Okullarının Propaganda Faaliyetleri”, *Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Sayı:21, yıl:2014
- POYRAZ, E. (2015). “Avrupa Parlamentosu'nun Ermeni Sorununda Referans 1987 Kararı Üzerine Şekillenen İletişim Diplomasisi” *Türk-Ermeni İlişkilerinin Yarını*, İstanbul: Yeditepe Yayınevi,2015,s:81-95.
- POYRAZ, E. (2017). <http://turksandarmenians.marmara.edu.tr/tr/>. <http://turksandarmenians.marmara.edu.tr/tr/avrupa-birliginin-ermeni-soykirimi-sorunundaki-iletisim-stratejisi-1987-referans-ap-karari-ornegi/>Erişim Tarihi:25.04.2020

- POYRAZ, E. (2018). BİTMEYEN HESAP: Örtülü İletişim Stratejileri Bağlamında Avrupa Parlamentosu ve Türkiye, 2018, Glimmer Publishing, London U.K. ISBN: 978-1-78902-003-8. <http://glimmerpublishing.com/978-1-78902-003-8> Erişim Tarihi: 15.01.2019.
- POYRAZ, E. (2010). “Tanzimat’tan Önce Osmanlı Modernleşmesi”, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Researches About The Turks All Around The World, Kasım-Aralık 2010, cilt:95, sayı:189, s.135-158.
- SAĞLAM, Z. (2018, 06 15). Ortadoğu’da Güç Kavramı ve Değişen Dengeler. https://insamer.com/tr/guc-kavrami-ve-ortadoguda-degisen-dengeler-uzerinden-guc-okumasi_43.html Erişim Tarihi :06. 06. 2018
- SANCAR, G. A. (2014). Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler. İstanbul: Beta Basım.
- SMITH, R. D. (2017). Strategic Planning for Public Relations . New York: Routhledge.
- TDK. (2019).
- TUNCER, H. (2009). DİPLOMASİNİN EVRİMİ. İSTANBUL: KAYNAK YAYINLARI.
- YILDIRIM, A., & ŞİMŞEK, H. (2000). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin.
- YILMAZ, S. (2012). Akıllı Güç. İstanbul: Kum Saati Yayınları.
- (2018). <https://www.diyamet.gov.tr/tr-TR>: <https://www.diyamet.gov.tr/tr-TR> adresinden alındı